

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

15. srpnja 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Lijekovi za humanu primjenu koji se izdaju na liječnički recept – Direktiva 2001/83/EZ – Područje primjene – Oglašavanje dopisne ljekarne kojim se ne nastoji utjecati na kupčev izbor određenog lijeka, nego na izbor ljekarne – Nagradna igra – Slobodno kretanje robe – Nacionalni propis – Zabrana nuđenja, najavljivanja ili davanja pogodnosti i drugih reklamnih darova u području terapijskih proizvoda – Načini prodaje koji su izvan područja primjene članka 34. UFEU-a”

U predmetu C-190/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka), odlukom od 20. veljače 2020., koju je Sud zaprimio 5. svibnja 2020., u postupku

DocMorris NV

protiv

Apothekerkammer Nordrhein,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: M. Vilaras (izvjestitelj), predsjednik vijeća, N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin i K. Jürimäe, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za DocMorris NV, A. Feissel i K. Wodarz, *Rechtsanwältinnen*,
- za Apothekerkammer Nordrhein, M. Douglas, *Rechtsanwalt*,
- za nizozemsku vladu, M. Bulterman i J. Langer, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: njemački

– za Europsku komisiju, A. Sipos i M. Noll-Ehlers, u svojstvu agenata,
odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 87. stavka 3. Direktive 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenoga 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu (SL 2001., L 311, str. 67.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 56., str. 27.), kako je izmijenjena Direktivom 2012/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. (SL 2012., L 299, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 60., str. 204.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2001/83).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva DocMorris NV, koje je osnovano u skladu s nizozemskim pravom i vodi dopisnu ljekarnu sa sjedištem u Nizozemskoj i Apotekerkerkamer Nordrhein (Ljekarnička komora Sjeverne Rajne, Njemačka), u vezi s promidžbenim prospektom koji je društvo DocMorris razdijelilo svojim njemačkim kupcima u Njemačkoj za „veliku nagradnu igru”, a kojim se kao uvjet sudjelovanja predviđa slanje recepta za lijek koji se izdaje na liječnički recept.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 98/34

- 3 U članku 1. prvom stavku Direktive 98/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. lipnja 1998. o utvrđivanju postupka pružanja informacija u području tehničkih standarda i propisa te pravila o uslugama informacijskog društva (SL 1998., L 204, str. 37.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 42., str. 58.), kako je izmijenjena Direktivom 98/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. srpnja 1998. (SL 1998., L 217, str. 18.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 55., str. 11.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 98/34), predviđalo se:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

2. „usluga”, svaka usluga informacijskog društva, to jest svaka usluga koja se obično pruža uz naknadu, na daljinu, elektronskim sredstvima te na osobni zahtjev primatelja usluga.”

Direktiva 2000/31/EZ

- 4 Članak 1. stavci 1. i 2. Direktive 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o određenim pravnim aspektima usluga informacijskog društva na unutarnjem tržištu, posebno elektroničke trgovine (Direktiva o elektroničkoj trgovini) (SL 2000., L 178, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 39., str. 58.), glasi:

„1. Ova Direktiva ima za cilj doprinijeti pravilnom funkcioniranju unutarnjeg tržišta osiguranjem slobodnog kretanja usluga informacijskog društva između država članica.

2. Ova Direktiva usklađuje, u mjeri potrebnoj za postizanje cilja iz stavka 1., pojedine nacionalne odredbe o uslugama informacijskog društva koje se odnose na unutarnje tržište, poslovni nastan davatelja usluga, komercijalna priopćenja, elektroničke ugovore [...]”

- 5 U članku 2. točki (a) te direktive „usluge informacijskog društva” definirane su kao usluge u smislu članka 1. prvog stavka točke 2. Direktive 98/34.

Direktiva 2001/83

- 6 Člankom 86. Direktive 2001/83, koji se nalazi u njezinoj Glavi VIII., naslovljenoj „Oglašavanje”, predviđa se:

„1. Za potrebe ove glave, pod ‚oglašavanjem lijekova’ podrazumijeva se svaki oblik izravnog obavješćivanja (door-to-door), pridobivanja ili poticanja, kojima je namjena promicanje propisivanja, izdavanja, prodaje i potrošnje lijekova; uključujući posebno:

- oglašavanje lijekova prema stanovništvu,
- oglašavanje lijekova prema osobama ovlaštenim za propisivanje ili izdavanje lijekova,
- posjete stručnih suradnika prodaje lijekova osobama ovlaštenim za propisivanje lijekova
- davanje uzoraka,
- poticanje propisivanja ili izdavanja lijekova davanjem darova, obećanjem neke povlastice ili nagrade, nagrađivanjem u novcu, ili ostvarivanju bilo kakve druge koristi, osim kada je njihova stvarna vrijednost minimalna,
- sponzoriranje promidžbenih skupova na kojima sudjeluju osobe ovlaštene za propisivanje ili izdavanje lijekova,
- sponzoriranje znanstvenih skupova na kojima sudjeluju osobe ovlaštene za propisivanje ili izdavanje lijekova, a posebno plaćanje troškova puta i smještaja na takvim skupovima.

2. Odredbe ove glave ne odnose se na sljedeće:

- označivanje kao i uputu o lijeku propisane odredbama glave V.,
- korespondenciju kojoj je priložen materijal koji ne služi u promidžbene svrhe, kojom se daje odgovor na određeno pitanje u vezi s pojedinim lijekom,

- informativne objave o činjenicama i stručne materijale koji se primjerice odnose na promjene u pakiranju, upozorenja na nuspojave ili druge izmijenjene sigurnosne informacije, trgovačke kataloge i cjenike, pod uvjetom da ne sadrže nikakve tvrdnje o lijeku,
- informacije koje se odnose na ljudsko zdravlje ili bolesti, pod uvjetom da ne postoji čak niti neizravno navođenje lijekova.”

7 Člankom 87. stavkom 3. te direktive određuje se:

„Oglašavanje o lijeku:

- mora biti objektivno sa svrhom poticanja racionalne uporabe lijeka, predstavljajući lijek bez uveličavanja njegovih svojstava,
- ne smije dovoditi korisnike u zabludu.”

8 U skladu s člankom 88. stavcima 1. do 3. spomenute direktive:

„1. Države članice zabranjuju oglašavanje prema stanovništvu lijekova koji:

(a) se izdaju samo na liječnički recept, u skladu s glavom VI;

[...]

2. Oglašavanje o lijekovima prema stanovništvu je dopušteno ako su lijekovi po svojem sastavu i namjeni određeni za primjenu bez posjeta liječniku u svrhu postavljanja dijagnoze, propisivanja ili praćenja liječenja, a uz savjet ljekarnika, ako je potrebno.

3. Države članice ovlaštene su na svojem području zabraniti oglašavanje prema stanovništvu lijekova za čije se troškove može ostvariti naknada istih.”

Njemačko pravo

9 Prvom rečenicom članka 7. stavka 1. Gesetza über die Werbung auf dem Gebiete des Heilwesens (Heilmittelwerbegesetz) (Zakon o oglašavanju u zdravstvenom sektoru), u verziji koja se primjenjuje na činjenice u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: HWG), predviđa se:

„Nije dopušteno nuditi, najaviti, dati ili kao pripadnik stručnih krugova primiti, pogodnosti i druge reklamne darove (robu ili usluge), osim ako je riječ o:

1. pogodnostima i reklamnim darovima kod kojih je riječ o stvarima male vrijednosti [...]. Pogodnosti i reklamni darovi za lijekove nisu dopušteni ako se daju u suprotnosti s odredbama o cijenama koje su na snazi na temelju [Arzneimittelgesetzes (Zakon o lijekovima)].

2. pogodnostima i reklamnim darovima

a) koji se daju u određenom novčanom iznosu ili novčanom iznosu koji se izračunava na određeni način [...]

[...]

Pogodnosti i reklamni darovi za lijekove, predviđeni u točki (a), nisu dopušteni ako se daju u suprotnosti s odredbama o cijenama koje su na snazi na temelju Zakona o lijekovima [...]

[...]"

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 10 Društvo DocMorris vodi dopisnu ljekarnu sa sjedištem u Nizozemskoj koja kupcima u Njemačkoj isporučuje lijekove koji se izdaju na liječnički recept. Ona je u ožujku 2015. diljem Njemačke razdijelila promidžbeni prospekt za „Veliku nagradnu igru” pri čemu je za glavnu nagradu predviđen poklon-bon za električni bicikl u vrijednosti od 2500 eura, a za drugu do desete nagrade po jedna električna četkica za zube. Da bi se sudjelovalo u izvlačenju, dovoljno je društvu DocMorris, u unaprijed frankiranoj omotnici, poslati narudžbenicu za lijek koji se izdaje na liječnički recept i priložiti mu taj liječnički recept.
- 11 Dana 16. lipnja 2015. Ljekarnička komora Sjeverne Rajne, koja je zadužena za nadzor pridržavanja profesionalnih obveza ljekarnika na tom području, podnijela je Landgerichtu Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka) tužbu protiv društva DocMorris s ciljem prestanka oglašavanja o kojemu je riječ jer je ono protutržišne prirode.
- 12 Nakon što je Landgericht Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni) odbio njezinu tužbu, Ljekarnička komora Sjeverne Rajne podnijela je Oberlandesgerichtu Frankfurt am Main (Visoki zemaljski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka) žalbu protiv te odluke, koju je taj sud prihvatio. Tada je društvo DocMorris podnijelo reviziju pred sudom koji je uputio zahtjev, Bundesgerichtshofom (Savezni vrhovni sud, Njemačka), a kojom to društvo traži potvrđivanje prvostupanjske presude.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da je samo oglašavanje koje se odnosi na određeni proizvod obuhvaćeno područjem primjene HWG-a, u suprotnosti s općenitim oglašavanjem poduzetnika. Međutim, oglašavanje ukupnog asortimana proizvoda ljekarne, kao što je ono o kojem je riječ u glavnom postupku, može se također smatrati usmjerenim na proizvod. Osim toga, iz članka 86. stavka 1. i članka 88. stavaka 1. do 3. Direktive 2001/83 proizlazi da njome nije obuhvaćeno samo oglašavanje koje se odnosi na neke određene lijekove, nego i oglašavanje lijekova općenito.
- 14 Sud koji je uputio zahtjev pita se je li načelna zabrana reklamnih darova, koja je predviđena u članku 7. stavku 1. prvoj rečenici HWG-a, u skladu s ciljevima i odredbama Direktive 2001/83. Smatra da se takva zabrana može opravdati s obzirom na članak 87. stavak 3. te direktive, s obzirom na to da se njome nastoji spriječiti rizik da, pri odluci o nabavi lijeka, na potrošača utječe mogućnost dobivanja reklamnih darova povezanih s kupnjom tog lijeka. U tom pogledu smatra da bi se pacijentova odluka da nabavi lijek koji se izdaje na liječnički recept u tuzemnoj ili inozemnoj dopisnoj ljekarni, umjesto u stacionarnoj ljekarni koja može pružiti objektivno potrebno savjetovanje, trebala temeljiti na objektivnim razlozima, a ne na takvim poticajima.
- 15 Međutim, sud koji je uputio zahtjev tvrdi da Direktiva 2001/83 ne sadržava nikakvu posebnu odredbu u vezi s oglašavanjem lijeka u obliku igre koja uključuje izvlačenje. Osim toga, iz presude od 19. listopada 2016., Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776) proizlazi da se dopisnim ljekarnama sa sjedištem u drugim državama članicama ne može zabraniti da cijenama konkuriraju klasičnim ljekarnama sa sjedištem na području dotične države članice, s ciljem kompenziranja ograničenja njihove ponude usluga, koje je povezano s nemogućnošću da pacijentima na licu mjesta daju pojedinačne savjete.

- 16 Međutim, zbog pravnog okvira koji se u Njemačkoj primjenjuje na prodaju lijekova na liječnički recept i, osobito, zbog toga što tijela zdravstvenog osiguranja snose veći dio troškova takvih lijekova, između klasičnih ljekarni sa sjedištem u Njemačkoj ne postoji konkurencija cijenama koja je usporediva s onom koja postoji u drugim tržišnim sektorima. Dopisne ljekarne sa sjedištem u drugim državama članicama provode, dakle, drugi oblik konkurencije cijenama time što svojim kupcima nude pogodnosti s novčanom vrijednošću, u obliku poklon-bonova i premija.
- 17 U tim je okolnostima Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li u skladu s odredbama Glave VIII., a naročito s člankom 87. stavkom 3. Direktive [2001/83], ako se nacionalna odredba – u ovom slučaju: članak 7. stavak 1. prva rečenica [HWG-a] – tumači na način da je dopisnoj ljekarni sa sjedištem u drugoj državi članici zabranjeno raspisati nagradnu igru u svrhu pridobivanja kupaca ako je sudjelovanje u toj nagradnoj igri povezano s predajom recepta za lijek za humanu primjenu koji se izdaje na liječnički recept, ako raspisana nagrada nije lijek, nego neki drugi predmet – u ovom slučaju: električni bicikl u vrijednosti od 2500 eura i električne četkice za zube – te ako nema bojazni da će se time poticati neprimjereno ili pretjerano korištenje lijekova?”

O prethodnom pitanju

- 18 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita protivi li se odredbama sadržanima u Glavi VIII. Direktive 2001/83, a osobito njezinu članku 87. stavku 3., nacionalni propis kojim se ljekarni koja dopisno prodaje lijekove zabranjuje organiziranje reklamne kampanje u obliku nagradne igre kojom se sudionicima omogućuje dobivanje predmeta za svakodnevnu upotrebu koji nisu lijekovi, pri čemu je za sudjelovanje u toj igri potrebno poslati narudžbenicu za lijek za humanu primjenu koji se izdaje na liječnički recept, uz prilaganje tog recepta.
- 19 U tom pogledu valja istaknuti da se to pitanje temelji na pretpostavci da se Direktiva 2001/83 primjenjuje na glavni postupak.
- 20 Glavom VIII. Direktive 2001/83, koja se odnosi na oglašavanje lijekova i sadržava članak 87. stavak 3. te direktive, uređuju se sadržaj reklamne poruke i načini oglašavanja određenih lijekova, ali ne i oglašavanje usluga dopisne prodaje lijekova (vidjeti u tom smislu presudu od 1. listopada 2020., A (Oglašavanje i prodaja lijekova na internetu), C-649/18, EU:C:2020:764, t. 49. i 50.).
- 21 Međutim, postavljeno se pitanje odnosi na zabranu nagradne igre kojom se kupce ne želi potaknuti na to da u određenoj ljekarni kupe određeni lijek, nego bilo koji lijek koji im je propisao njihov liječnik. Drugim riječima, kao što je to u svojim pisanim očitovanjima istaknula Ljekarnička komora Sjeverne Rajne, reklamnom kampanjom poput one koju je u ovom slučaju organiziralo društvo DocMorris ne nastoji se utjecati na kupčev izbor određenog lijeka, nego na izbor ljekarne u kojoj taj kupac kupuje taj lijek, a taj izbor prethodi izboru lijeka. Stoga nije riječ o oglašavanju određenog lijeka, nego ukupnog asortimana lijekova koji se izdaju na liječnički recept i prodaju u ljekarni o kojoj je riječ.
- 22 Iz toga slijedi da reklamna kampanja, kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, nije obuhvaćena područjem primjene Glave VIII. Direktive 2001/83.

- 23 Međutim, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda ustanovljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da donese odluku u postupku koji se pred njim vodi. Slijedom toga, čak i ako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoje pitanje na tumačenje određene odredbe prava Unije, ta okolnost ne sprečava Sud da mu pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za rješavanje predmeta koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se taj sud u tekstu svojeg pitanja na njih pozvao. U tom pogledu na Sudu je da iz svih podataka koje je dostavio sud koji je uputio zahtjev, a osobito iz obrazloženja odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, utvrdi one elemente prava Unije koje je, s obzirom na predmet glavnog postupka, potrebno protumačiti (presuda od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 50. i navedena sudska praksa).
- 24 U ovom slučaju, u suprotnosti s onim što je tvrdilo više zainteresiranih osoba u svojim odgovorima na pitanje koje zahtijeva pisani odgovor i koje je Sud uputio strankama postupka i drugim zainteresiranim osobama, u smislu članka 23. Statuta Suda Europske unije, valja istaknuti da iz podataka navedenih u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje ne proizlazi da je tumačenje Direktive 2000/31 relevantno za rješavanje glavnog postupka.
- 25 Naime, kao što to proizlazi iz njezinih članaka 1. i 2., ta se direktiva odnosi na „usluge informacijskog društva”, definirane u njezinu članku 2. točki (a), upućivanjem na članak 1. prvi stavak točku 2. Direktive 98/34, pri čemu se potonjom odredbom pobliže određuje da je riječ o „svak[oj] uslu[zi] koja se obično pruža uz naknadu, na daljinu, elektronskim sredstvima te na osobni zahtjev primatelja usluga”.
- 26 Međutim, postavljeno se pitanje odnosi na reklamnu kampanju za usluge prodaje lijekova koje se ne pružaju elektronskim sredstvima, nego dopisno. Naime, iz promidžbenog prospekta o kojem je riječ u glavnom postupku, navedenog u zahtjevu za prethodnu odluku, proizlazi da je za sudjelovanje u nagradnoj igri o kojoj je riječ u glavnom postupku kupac trebao uputiti narudžbu društvu DocMorris na način da mu u unaprijed frankiranoj omotnici pošalje narudžbeni obrazac sastavljen na papiru i priloži recept kojim se propisuje naručeni lijek, pri čemu se, stoga, ta narudžba ne mora provesti putem internetske prodajne stranice.
- 27 Po tome se, kao što je to u biti u svojim pisanim očitovanjima istaknula Europska komisija, ovaj predmet razlikuje od onoga u kojemu je donesena presuda od 1. listopada 2020. A (Oglašavanje i prodaja lijekova na internetu), (C-649/18, EU:C:2020:764), koji se odnosio na reklamnu kampanju za usluge internetske prodaje lijekova koji se izdaju bez liječničkog recepta, a koja se odvija kako u fizičkom obliku, tako i na internetskoj stranici dotične ljekarne.
- 28 Iz prethodnih razmatranja proizlazi da, s obzirom na to da zabrana organiziranja nagradnih igara čiji je cilj promidžba usluga prodaje lijekova koje se pružaju dopisno nije predmet usklađivanja na razini Europske unije, utvrđivanje pravila u tom području ostaje u nadležnosti država članica, pod uvjetom da se poštuju, osobito, temeljne slobode sadržane u UFEU-u.
- 29 U tom pogledu valja istaknuti da se nacionalni propis kojim se zabranjuje organiziranje igre čiji je cilj promidžba prodaje lijekova, kao što je ona o kojoj je riječ u glavnom postupku, može povezati i sa slobodom pružanja usluga, jer se takav propis primjenjuje na ljekarne čija je djelatnost, osobito, maloprodaja lijekova i ograničava načine za promociju njihovih usluga, uključujući dopisnu prodaju, i sa slobodnim kretanjem robe, s obzirom na to da se njime uređuje određeni oblik

stavljanja na tržište lijekova, za koje je nesporno da su obuhvaćeni pojmom „robe” u smislu odredaba UFEU-a o slobodnom kretanju robe (vidjeti u tom smislu presudu od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 57. i 60.).

- 30 Ako je nacionalna mjera povezana i sa slobodom kretanja robe i sa slobodom pružanja usluga, Sud je u načelu ispituje samo s obzirom na jednu od tih dviju temeljnih sloboda ako se pokaže da je jedna od njih posve sporedna u odnosu na drugu te da se može s njom povezati (presuda od 18. rujna 2019., VIPA, C-222/18, EU:C:2019:751, t. 58. i navedena sudska praksa).
- 31 U ovom se slučaju HWG ne odnosi na obavljanje ljekarničke djelatnosti ili usluge dopisne prodaje kao takve, nego se njime uređuje određeni oblik reklamne kampanje za lijekove koji se prodaju. Usto je, u okolnostima poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, širenje oglasnih poruka o usluzi dopisne prodaje lijekova, iako se njime ne nastoji promicati određene lijekove, sekundaran element u odnosu na promidžbu prodaje tih lijekova koja čini krajnji cilj reklamne kampanje.
- 32 S obzirom na to da aspekt slobodnog kretanja robe u ovom slučaju prevladava nad aspektom slobodnog pružanja usluga, treba se osloniti na odredbe UFEU-a koje se odnose na prvu od tih sloboda (vidjeti po analogiji presudu od 25. ožujka 2004., Karner, C-71/02, EU:C:2004:181, t. 47.).
- 33 Slobodno kretanje robe temeljno je načelo UFEU-a koje svoj izričaj nalazi u zabrani količinskih ograničenja uvoza među državama članicama i svih mjera s istovrsnim učinkom, navedenoj u članku 34. UFEU-a (presuda od 19. listopada 2016., Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, t. 20.).
- 34 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, zabrana mjera s istovrsnim učinkom kao količinska ograničenja, propisana člankom 34. UFEU-a, odnosi na svaku mjeru država članica koja može, izravno ili neizravno, stvarno ili potencijalno, ograničiti uvoz među državama članicama (vidjeti, među ostalim, presude od 11. srpnja 1974., Dassonville, 8/74, EU:C:1974:82, t. 5. i od 19. listopada 2016., Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, t. 22. i navedenu sudsku praksu).
- 35 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, u smislu sudske prakse navedene u prethodnoj točki ove presude, trgovinu između država članica ne može izravno ili neizravno, stvarno ili potencijalno ograničiti primjena nacionalnih odredbi koje ograničavaju ili zabranjuju određene načine prodaje na proizvode podrijetlom iz drugih država članica, pod dvostrukim uvjetom da se, s jedne strane, one primjenjuju na sve relevantne gospodarske subjekte koji obavljaju djelatnost na nacionalnom području i da, s druge strane, na isti način utječu, pravno ili činjenično, na stavljanje na tržište domaćih proizvoda i proizvoda iz drugih država članica. Naime, čim su navedeni uvjeti ispunjeni, primjena propisa takve vrste na prodaju proizvoda podrijetlom iz drugih država članica koji udovoljavaju zahtjevima koje je postavila ta država članica ne može spriječiti pristup tih proizvoda tržištu ili ga ograničiti više nego što je to slučaj s domaćim proizvodima (vidjeti u tom smislu presude od 24. studenoga 1993., Keck i Mithouard, C-267/91 i C-268/91, EU:C:1993:905, t. 16. i od 21. rujna 2016., Etablissements Fr. Colruyt, C-221/15, EU:C:2016:704, t. 35. i navedenu sudsku praksu).
- 36 Sud je odredbe kojima se, među ostalim, ograničavaju mogućnosti poduzetnika u pogledu oglašavanja smatrao „odredbama kojima se uređuju načini prodaje” u smislu presude od 24. studenoga 1993., Keck i Mithouard (C-267/91 i C-268/91, EU:C:1993:905) (vidjeti u tom smislu presudu od 25. ožujka 2004., Karner, C-71/02, EU:C:2004:181, t. 38. i navedenu sudsku praksu).

- 37 Valja podsjetiti na to da se člankom 7. stavkom 1. prvom rečenicom HWG-a, koja čini temelj zabrane reklamne kampanje o kojoj je riječ u glavnom postupku, nastoji urediti nuđenje pogodnosti i drugih reklamnih darova s novčanom vrijednošću u području prodaje lijekova. Iz toga slijedi da se za takvu odredbu nacionalnog prava treba smatrati da „uređuje načine prodaje” u smislu sudske prakse Suda.
- 38 Kao što to proizlazi iz presude od 24. studenoga 1993., Keck i Mithouard (C-267/91 i C-268/91, EU:C:1993:905), takav način prodaje može, pak, biti izvan područja primjene članka 34. UFEU-a samo ako ispunjava dva uvjeta navedena u točki 35. ove presude.
- 39 Kad je riječ o prvom od tih dvaju uvjeta, valja istaknuti da se, u ovom slučaju, HWG bez razlike primjenjuje na sve ljekarne koje prodaju lijekove na njemačkom državnom području, bez obzira na to imaju li sjedište na državnom području Savezne Republike Njemačke ili u drugoj državi članici.
- 40 Kad je riječ o drugome uvjetu, valja podsjetiti na to da je Sud u više navrata presudio da nacionalne odredbe kojima se zabranjuju određene vrste oglašavanja u određenim sektorima na isti način utječu, pravno ili činjenično, na stavljanje na tržište nacionalnih proizvoda i stavljanje na tržište proizvoda podrijetlom iz drugih država članica, slijedom čega predstavljaju načine prodaje koji ne ulaze u područje primjene članka 34. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presude od 15. prosinca 1993., Hünermund i dr., C-292/92, EU:C:1993:932, t. 21. i 22.; od 9. veljače 1995., Leclerc-Siplec, C-412/93, EU:C:1995:26, t. 21. do 24. i od 25. ožujka 2004., Karner, C-71/02, EU:C:2004:181, t. 42.). To je osobito vrijedilo za pravilo o profesionalnoj etici kojim se ljekarnama zabranjuje da izvan svojeg poslovnog prostora oglašavaju parafarmaceutske proizvode koje su ovlaštene stavljati na tržište (presuda od 15. prosinca 1993., Hünermund i dr. C-292/92, EU:C:1993:932, t. 22. do 24.).
- 41 Doduše, Sud je utvrdio da se ne može isključiti da potpuna zabrana određenog oblika promidžbe proizvoda u nekoj državi članici, koji se u njoj zakonito prodaje, ima veći učinak na proizvode podrijetlom iz drugih država članica (vidjeti u tom smislu presude od 9. srpnja 1997., De Agostini i TV-Shop, C-34/95 à C-36/95, EU:C:1997:344, t. 42. i od 8. ožujka 2001., Gourmet International Products, C-405/98, EU:C:2001:135, t. 19.).
- 42 Međutim, kao što to proizlazi iz točke 21. ove presude, predmet zabrane kao što je ona koja je uvedena HWG-om nije promidžba određenog proizvoda, u ovom slučaju lijeka, nego promidžba dopisne prodaje svih vrsta lijekova, podrijetlom iz Njemačke, ali i iz drugih država članica.
- 43 Iz toga slijedi da su dva uvjeta za primjenu sudske prakse koja proizlazi iz presude od 24. studenoga 1993., Keck i Mithouard (C-267/91 i C-268/91, EU:C:1993:905), kako su navedeni u točki 35. ove presude, u potpunosti ispunjena kad je riječ o načinu prodaje poput onoga iz glavnog postupka.
- 44 Taj zaključak nije suprotan razmatranjima iz točke 24. presude od 19. listopada 2016., Deutsche Parkinson Vereinigung (C-148/15, EU:C:2016:776), koju navodi sud koji je uputio zahtjev. Zabrana igara kojima je cilj promidžba prodaje lijekova ima znatno blaže posljedice za dopisne ljekarne nego potpuna zabrana konkurencije cijenama, o kojoj je riječ u toj presudi. Usto, takva zabrana pogađa i klasične ljekarne, koje bi također imale interesa za promidžbu prodaje svojih lijekova putem promidžbenih igara.

- 45 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti, s jedne strane, da Direktivu 2001/83 treba tumačiti na način da se ona ne primjenjuje na nacionalni propis kojim se ljekarni koja dopisno prodaje lijekove zabranjuje organiziranje reklamne kampanje u obliku nagradne igre kojom se sudionicima omogućuje dobivanje predmeta za svakodnevnu upotrebu koji nisu lijekovi, pri čemu je za sudjelovanje u toj igri potrebno poslati narudžbenicu za lijek za humanu primjenu koji se izdaje na liječnički recept, uz prilaganje tog recepta i, s druge strane, da članak 34. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se ne protivi takav nacionalni propis.

Troškovi

- 46 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

- 1. Direktivu 2001/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. studenoga 2001. o zakoniku Zajednice o lijekovima za humanu primjenu, kako je izmijenjena Direktivom 2012/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012., treba tumačiti na način da se ona ne primjenjuje na nacionalni propis kojim se ljekarni koja dopisno prodaje lijekove zabranjuje organiziranje reklamne kampanje u obliku nagradne igre kojom se sudionicima omogućuje dobivanje predmeta za svakodnevnu upotrebu koji nisu lijekovi, pri čemu je za sudjelovanje u toj igri potrebno poslati narudžbenicu za lijek za humanu primjenu koji se izdaje na liječnički recept, uz prilaganje tog recepta.**
- 2. Članak 34. UFEU-a treba tumačiti na način da mu se ne protivi takav nacionalni propis.**

Potpisi